

Купити

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

За наукові КАДРИ

Орган партбюро, ректорату, комітету ЛКСМУ, профкому та місцевому
Одеського Державного Університету ім. І. І. Мечникова

СЕРЕДА
27
ЖОВТНЯ
1954 року
№ 27 (426)

Ціна 20 коп.

Працівники науково-дослідних і вищих учбо-
вих закладів! Рухайте вперед радянську науку і
техніку! Сміливіше розгортайте критику хиб у
роботі! Підвищуйте роль радянської науки в роз-
витку народного господарства і забезпеченні
технічного прогресу нашої країни! Поліпшіть
підготовку спеціалістів!

Із закликів ЦК КПРС

БОРОТИСЬ ЗА ВИСОКУ ДИСЦИПЛІНУ

Нещодавно прийнята постановою Академічних занять поїхали «прогу-
лятися» на дизельелектроході «Ро-
сія».

Випадки порушення навчальної
дисципліни мають місце і на інших
факультетах університету.

Боротьба з запізненнями студентів
на лекції і практичні заняття на
факультетах університету ведеться
слабо, майже щодня можна спосте-
рігати, як після початку занять в
коридорах університету ходять по
кілька студентів, які спізнились на
лекції. В деканатах ці запізнення не
реєструються, і виходить, що спізнє-
нь на заняття немає, хоч фактично
вони мають місце.

Увагу громадськості університету
повинні привернути до себе семі-
нарські заняття. Є факти, які свід-
чать, що тут серед студентів деяких
факультетів ще живе шкідлива утри-
манська традиція «розкачування» в
навчанні аж до початку екзаменацій-
ної сесії, яка веде до штурмівщини
і безсистемності у надбанні знань.

Всім відомо, що ці заняття допома-
гають студентам глибше засвоїти
лекційний теоретичний курс, повніше
зрозуміти те, з чим студент ознайо-
мився в процесі самостійної роботи
над матеріалами. Однак на II курсі
історичного факультету і навіть на
V курсі фізико-математичного фа-
культету є випадки, коли на семі-
нарських заняттях студенти виявля-
ють слабку, поверхову обізнаність з
обов'язковим мінімумом рекомендо-
ваної літератури, відмовляються від-
повідати на питання викладача.

Треба поводити рішучу боротьбу з
тими, хто себе заспокоює балачка-
ми, що, мовляв, до сесії ще далеко,
і можна буде встигнути «розкача-
тися» і «підтягнутися».

Великі завдання в справі зміцнен-
ня навчальної виробничої дисципліни
стоять перед громадськими організа-
ціями університету. Старости курсів—
ці довірені особи і помічники
деканатів—разом з партійними, ком-
сомольськими і профспілковими ор-
ганізаціями факультетів повинні по-
силити повсякденний контроль за
виконанням розкладу і відвідуванням
студентів.

Стінна преса факультетів повинна
організувати обмін досвідом роботи
кращих старост, не залишати без
уваги жодного випадку порушення
трудої дисципліни—хай то буде
пропуск лекції чи семінарського за-
няття, або слаба підготовленість до
занять.

Посилення політико-виховної робо-
ти серед студентів, рішуче подолан-
ня шкідливого, безвідповідального
відношення до навчання та неухиль-
не зміцнення навчальної дисциплі-
ни—ось той важіль, з допомогою
якого наш університет вийде на рів-
ень нових завдань у підготовці мо-
лодих спеціалістів.

За останній час, як це показали
матеріали факультетських звітно-ви-
борних комсомольських зборів та
комсомольської конференції універ-
ситету, на різних факультетах спо-
стерігається ряд випадків порушень
навчальної дисципліни.

Систематично пропускають заняття
без поважних причин студенти
геолого-географічного факультету
Карлов і Гончаренко, неодноразово
пропускає заняття студентка біологічно-
го факультету Лисогорова. Обурли-
вий випадок грубого порушення тудо-
вої дисципліни мав місце на фі-
зіологічному факультеті, де студент-
ки Омелян і Ветчинкіна під час

промишлових підприємств, діячі нау-
ки і культури, члени делегації
братніх республік, а також гості
з Індії, доктор Х'юлетт Джонсон.

Після військового параду почалась
демонстрація, в якій взяло участь
близько ста п'ятдесяти тисяч чоло-
вік.

Святкова демонстрація трудящих
столиці Таджикистану була свідчен-
ням величезної любові таджицького
народу до Комуністичної партії і
Радянського уряду, його готовності
віддати всі сили справі перемоги
комунізму в нашій країні.

Радісно й урочисто відзначає тад-
жицький народ славне двадцятип'я-
тиріччя своєї республіки. В святко-
вий наряд одяглися міста і села Ра-
дянського Таджикистану.

Красива столиця республіки—
Сталінабад. В яскравому промінні
політнівому жаркого сонця й свят-
кове вбрання здається особливо на-
рядним.

24 жовтня на ознаменування
двадцятип'ятиріччя Таджицької РСР
відбулись військовий парад і демон-
страція трудящих Сталінабада.

На площі присутні передовики

В тирі університету почалися
змагання з стрільби, присвяче-
ні 37-им роковинам Великої
Жовтневої соціалістичної рево-
люції. Змагання триватимуть
до 30 жовтня. Кількість учас-
ників необмежена. Змагання
виявлять кращих стрільків уні-
верситету.

★

Учасники художньої самоді-
яльності філологічного факультету
почали підготовку до між-
факультетського огляду худож-
ньої самодіяльності.

★

Коллектив драмгуртка вибрав
для постановки п'єсу Афіноген-
нєва «Машенька». В цій п'єсі
порушуються злободенні пита-
ння: боротьба за здоровий по-
бут і виховання молоді.

★

З метою підготовки до огля-
ду створено гурток художнього
слова. Наслідки роботи гуртка
будуть представлені на конкур-
сі, який буде проведено на фа-
культеті. Кращі декламатори
візьмуть участь в міжфакультет-
ському огляді.

Випадки порушення навчальної
дисципліни мають місце і на інших
факультетах університету.

Боротьба з запізненнями студентів
на лекції і практичні заняття на
факультетах університету ведеться
слабо, майже щодня можна спосте-
рігати, як після початку занять в
коридорах університету ходять по
кілька студентів, які спізнились на
лекції. В деканатах ці запізнення не
реєструються, і виходить, що спізнє-
нь на заняття немає, хоч фактично
вони мають місце.

Увагу громадськості університету
повинні привернути до себе семі-
нарські заняття. Є факти, які свід-
чать, що тут серед студентів деяких
факультетів ще живе шкідлива утри-
манська традиція «розкачування» в
навчанні аж до початку екзаменацій-
ної сесії, яка веде до штурмівщини
і безсистемності у надбанні знань.

Всім відомо, що ці заняття допома-
гають студентам глибше засвоїти
лекційний теоретичний курс, повніше
зрозуміти те, з чим студент ознайо-
мився в процесі самостійної роботи
над матеріалами. Однак на II курсі
історичного факультету і навіть на
V курсі фізико-математичного фа-
культету є випадки, коли на семі-
нарських заняттях студенти виявля-
ють слабку, поверхову обізнаність з
обов'язковим мінімумом рекомендо-
ваної літератури, відмовляються від-
повідати на питання викладача.

Треба поводити рішучу боротьбу з
тими, хто себе заспокоює балачка-
ми, що, мовляв, до сесії ще далеко,
і можна буде встигнути «розкача-
тися» і «підтягнутися».

Великі завдання в справі зміцнен-
ня навчальної виробничої дисципліни
стоять перед громадськими організа-
ціями університету. Старости курсів—
ці довірені особи і помічники
деканатів—разом з партійними, ком-
сомольськими і профспілковими ор-
ганізаціями факультетів повинні по-
силити повсякденний контроль за
виконанням розкладу і відвідуванням
студентів.

В тирі університету почалися
змагання з стрільби, присвяче-
ні 37-им роковинам Великої
Жовтневої соціалістичної рево-
люції. Змагання триватимуть
до 30 жовтня. Кількість учас-
ників необмежена. Змагання
виявлять кращих стрільків уні-
верситету.

★

Учасники художньої самоді-
яльності філологічного факультету
почали підготовку до між-
факультетського огляду худож-
ньої самодіяльності.

★

Коллектив драмгуртка вибрав
для постановки п'єсу Афіноген-
нєва «Машенька». В цій п'єсі
порушуються злободенні пита-
ння: боротьба за здоровий по-
бут і виховання молоді.

★

З метою підготовки до огля-
ду створено гурток художнього
слова. Наслідки роботи гуртка
будуть представлені на конкур-
сі, який буде проведено на фа-
культеті. Кращі декламатори
візьмуть участь в міжфакультет-
ському огляді.

В тирі університету почалися
змагання з стрільби, присвяче-
ні 37-им роковинам Великої
Жовтневої соціалістичної рево-
люції. Змагання триватимуть
до 30 жовтня. Кількість учас-
ників необмежена. Змагання
виявлять кращих стрільків уні-
верситету.

★

Учасники художньої самоді-
яльності філологічного факультету
почали підготовку до між-
факультетського огляду худож-
ньої самодіяльності.

★

Коллектив драмгуртка вибрав
для постановки п'єсу Афіноген-
нєва «Машенька». В цій п'єсі
порушуються злободенні пита-
ння: боротьба за здоровий по-
бут і виховання молоді.

★

З метою підготовки до огля-
ду створено гурток художнього
слова. Наслідки роботи гуртка
будуть представлені на конкур-
сі, який буде проведено на фа-
культеті. Кращі декламатори
візьмуть участь в міжфакультет-
ському огляді.

В тирі університету почалися
змагання з стрільби, присвяче-
ні 37-им роковинам Великої
Жовтневої соціалістичної рево-
люції. Змагання триватимуть
до 30 жовтня. Кількість учас-
ників необмежена. Змагання
виявлять кращих стрільків уні-
верситету.

★

Учасники художньої самоді-
яльності філологічного факультету
почали підготовку до між-
факультетського огляду худож-
ньої самодіяльності.

★

Коллектив драмгуртка вибрав
для постановки п'єсу Афіноген-
нєва «Машенька». В цій п'єсі
порушуються злободенні пита-
ння: боротьба за здоровий по-
бут і виховання молоді.

★

З метою підготовки до огля-
ду створено гурток художнього
слова. Наслідки роботи гуртка
будуть представлені на конкур-
сі, який буде проведено на фа-
культеті. Кращі декламатори
візьмуть участь в міжфакультет-
ському огляді.

В тирі університету почалися
змагання з стрільби, присвяче-
ні 37-им роковинам Великої
Жовтневої соціалістичної рево-
люції. Змагання триватимуть
до 30 жовтня. Кількість учас-
ників необмежена. Змагання
виявлять кращих стрільків уні-
верситету.

★

Учасники художньої самоді-
яльності філологічного факультету
почали підготовку до між-
факультетського огляду худож-
ньої самодіяльності.

★

Коллектив драмгуртка вибрав
для постановки п'єсу Афіноген-
нєва «Машенька». В цій п'єсі
порушуються злободенні пита-
ння: боротьба за здоровий по-
бут і виховання молоді.

★

З метою підготовки до огля-
ду створено гурток художнього
слова. Наслідки роботи гуртка
будуть представлені на конкур-
сі, який буде проведено на фа-
культеті. Кращі декламатори
візьмуть участь в міжфакультет-
ському огляді.

В тирі університету почалися
змагання з стрільби, присвяче-
ні 37-им роковинам Великої
Жовтневої соціалістичної рево-
люції. Змагання триватимуть
до 30 жовтня. Кількість учас-
ників необмежена. Змагання
виявлять кращих стрільків уні-
верситету.

★

Учасники художньої самоді-
яльності філологічного факультету
почали підготовку до між-
факультетського огляду худож-
ньої самодіяльності.

★

Коллектив драмгуртка вибрав
для постановки п'єсу Афіноген-
нєва «Машенька». В цій п'єсі
порушуються злободенні пита-
ння: боротьба за здоровий по-
бут і виховання молоді.

★

З метою підготовки до огля-
ду створено гурток художнього
слова. Наслідки роботи гуртка
будуть представлені на конкур-
сі, який буде проведено на фа-
культеті. Кращі декламатори
візьмуть участь в міжфакультет-
ському огляді.

ПО РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗУ

Перша наземна станція московського метрополітену

МОСКВА. Закінчено спорудження
станції «Первомайская» Московсько-
го метрополітену, яка буде кінцевою
зупинкою лінії метро «Киевская»—
«Измайловский парк культуры и от-
дыха». На відміну від усіх існуючих
станцій метро, вона знаходиться на
поверхні землі—біля головного вхо-
ду в Измайловський парк культури й
відпочинку.

Станція «Первомайская» збудована
за проектом архітектора Демчин-
ського. Вона являє собою легке
арочне спорудження, верхня частина
якого зроблена з ажурних металевих
конструкцій. З відкриттям нової
станції лінія Московського метро
збільшиться на два кілометри. Наземна
станція «Первомайская» стане
до ладу найближчим часом.

На кораблях героїчної флотилії „СЛАВА“

ОДЕСА. (ПАТАУ). На початку
жовтня судна радянської китобійної
флотилії «Слава» відправилися з
Одеси в черговий, 9-й промисловий
рейс в Антарктику.

На кораблях флотилії розгортається
підготовка до полювання на китів-
кашалотів. Усі екіпажі несуть
переджовтневу трудову вахту. День
у день перевищуються змінні нор-
ми по виготовленню промислового

спорядження і поточному ремонту
механізмів. Особливо відзначаються
бригади моряків, що їх очолюють
тт. Янін, Гавриш, Мурашов, Мали-
шев, Карпунчев. На борту флагмана
«Слава» закінчився триденний семі-
нар капітанів і гарпунерів. На всіх
суднах розгорнулось навчання в
гуртках технімуму, в сітці парт-
освіти.

Монумент героїчним захисникам Севастополя

ЛЕНІНГРАД. Зодчі архітектурних
майстерень «Лендіпрокомунбуду» за-
кінчили складання проекту величного
монумента героїчним захисникам Се-
вастополя, що загинули смертю хор-
обрих при обороні міста в роки
Великої Вітчизняної війни. Монумент
буде споруджений на місці, де похо-
вані відважні захисники міста-героя.

Тут буде зведена гранітна стіна, на
якій викарбовуються слова: «Вічна
слава героям, що полягли в боях за
свободу і незалежність нашої Бать-
ківщини». Проект монумента викона-
но під керівництвом ленінградських
архітекторів Ю. Зимарева і Ю. Дья-
конова.

З УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ЖИТТЯ

На обласній сільськогосподарській
виставці великим успіхом користу-
валися стенди, на яких експоновані
роботи по впровадженню культури
персика на півдні України.

Відділ плодівих культур ботаніч-
ного саду зібрав колекцію з 222
сортів персиків і веде роботу по їх
вивченню і пристосуванню до наших
умов.

Багато студентів виявили ба-
жання працювати вожатими в
цих школах. В 6-тих класах
105-ї школи вже проведено
піонерський збір, присвячений
зустрічі з студентами з країн
Народної демократії, організо-
вано культпохід на спектакль
«Гаїті».

В 36-ї школі створено гур-
ток по вивченню Статуту
ВЛКСМ для унів., що готу-
ються вступати до комсомолу.
Гуртком керує студентка іст-
факу Вікторова. Бюро факультету
намічає провести семінар
для комсомольського активу
обох шкіл, який повинен допо-
могти комсомольським органі-
заціям правильно й цікаво на-
лагодити свою роботу.

На філологічному факультеті
готується диспут на тему
«Про позитивного героя в ра-
дянській літературі». Диспут
відбудеться в листопаді місяці.
В ньому можуть взяти участь
студенти всіх факультетів уні-
верситету.

ЗА ДАЛЬШІ УСПІХИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

НА ВІДКРИТИХ ПАРТІЙНИХ ЗБОРАХ

20 жовтня відбулись відкриті партійні збори університету, присвячені обговоренню постанови Ради Міністрів Союзу РСР та ЦК КПРС про поліпшення підготовки, розподілу й використання спеціалістів з вищою і середньою спеціальною освітою.

З доповіддю на зборах виступив ректор університету професор Лебедев С. І.

Комуністична партія та Радянський уряд, сказав він, проявляють велике піклування про роботу вищих учбових закладів, про підготовку кадрів, необхідних для всіх галузей народного господарства, науки і культури.

З 1940 року по 1953 рік випуск спеціалістів збільшився в 2,5 рази. Але розмах соціалістичного будівництва висуває нові завдання перед учбовими закладами. Остання постанова Ради Міністрів Союзу РСР та ЦК КПРС свідчить про турботу партії і уряду за підготовку наукових і технічних кадрів.

Держплану та Міністерству вищої освіти доручено розробити план реорганізації системи вищої освіти. Передбачаються зміни в розміщенні учбових закладів, укрупнення та злиття кафедр, факультетів та інститутів, зміни в програмах, скорочення кількості учбових годин у студентів і так далі.

Не можна не відмітити, що недоліки, викриті постановою партії та уряду, мають місце і в нашому університеті.

Так, наші учбові плани відстають від потреб життя. Університет готує в більшості викладачів для середніх шкіл. А в учбових планах факультетів філологічного, історичного, біологічного та географічного кількість годин, присвячених педагогіці, зовсім недостатня. Недостатньо уваги приділяється і практиці студентів. Плани багатьох дисциплін відстають від життя. Студенти-біологи мало вивчають агрономію та практику сільськогосподарського будівництва.

Студенти-фізики не забезпечені базою для проходження практики. Є випадки, коли і викладачі, керівники педпрактики, недбало ставляться до проведення практики.

Не виправдовує себе спеціалізація по окремих вузьких спеціальностях. Так, на філфаці недоцільно проводити спеціалізацію з мови та літератури, тому що в школі вчителям приходиться читати і мову і літературу.

Скорочується число спеціальностей та спеціалізацій на хімічному, біологічному та фізико-математичному факультетах. Необхідно готувати спеціалістів більш широкого профілю.

В університеті спостерігається велика переваженість студентів лекціями. Так, окремі групи мають по 44—46 годин лекцій та практичних занять на тиждень, що дуже впливає на самостійну роботу студентів.

Доп. проф. Лебедев С. І. зупинився на роботі заочного відділу університету.

Як вказує рішення XIX з'їзду партії, сказав він, заочне навчання в СРСР має широкі перспективи. Воно дає можливість озброювати практиків виробництва теоретично. Тільки поєднання теорії з практикою може допомогти швидше вирішувати наукові проблеми, швидше налагодити тісний зв'язок науки з виробництвом.

У нас навчається майже півтори тисячі заочників. Це в більшості зрілі люди, які гаряче бажують вчитись. На жаль, на факультетах спостерігається байдуже ставлення до заочників. На заочному відділі безладдя, не вивчаються особливості заочного навчання, консультації проводяться нерегулярно, нема контрольних робіт по кафедрах історичного факультету, по кафедрах української мови та літератури і т. ін. На сесіях багато лібералізму.

Після закінчення доповіді розгорнулось жваве обговорення. В дебатах виступило 12 чоловік.

На зборах було прийнято розгорнуте рішення, направлене на безумовне виконання постанови партії та уряду.

ГОТУВАТИСЬ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З виступу проф. Д. Г. ЕЛЬКІНА

Роздільлення спеціальностей та спеціалізації заважають політехнізації навчання. Нам потрібні спеціалісти з широким профілем, здібні самостійно розробляти великі наукові проблеми. Почесне завдання належить нашим випускникам в галузі виховання молодого покоління. В основному ми готуємо кадри для школи, і це не применшує гідності університету. До педагогічної діяльності треба готуватись. Треба вивчати тисячолітній досвід педагогічної думки.

На жаль, у нас дуже мало часу приділяється практиці студентів. Всього 3 неділі. Практика повинна зайняти більше місяця. Більш уваги треба приділити вивченню психології. А у нас в цій справі недоліків дуже багато. На більшості факультетів курс психології читається всього 30 годин, а на географічному і зовсім не читається. Треба налагодити більш тісний зв'язок з школою, частіше ставити болісні питання на розв'язання вчених рад факультетів та університету.

За новими програмами

З виступу доц. О. М. СМІРНОВА

Геологічний відділ геолого-географічного факультету одержав вже нові учбові плани. Вони запроваджені в учбовий процес на I курсі, 4, 5 курси, згідно з постановою партії і уряду, продовжують навчання за старими планами. Що ж до 2 і 3 курсів, то доцільно було б перевести їх на нові учбові плани з самого початку другого семестру.

Серед спеціальностей геолого-географічного факультету є така наука, як гідрогеологія. Гідрогеологів готує також Одеський гідрометеорологічний інститут. Чи є таке дублювання у підготовці фахівців доцільним? На мою думку, слід поставити питання про це перед керівними органами.

Педагогічна підготовка студентів університету зовсім недостатня. Випускники педагогічного інституту знаходяться в даному відношенні в значно кращому стані, ніж студенти університету. Необхідно більше уваги приділяти педагогічній практиці і курсу педагогіки.

Справа честі кожного комуніста

З виступу доц. М. Ю. РАКОВСЬКОГО

Наукові працівники історичного факультету з почуттям глибокого задоволення зустріли постанову Центрального Комітету партії і Радянського уряду про вищі школи. Вона є яким свідченням безустанної турботи нашої партії про підготовку висококваліфікованих спеціалістів.

Постанова Ради Міністрів СРСР і ЦК КПРС має велике значення для розвитку історичної освіти. Перед професорсько-викладацьким складом нашого факультету стоїть завдання: готувати висококваліфіковані кадри викладачів історії середньої школи.

На вченій раді історичного факультету обговорювалось питання про міроприємства, які необхідно провести для виконання рішень партії і уряду. Особливо детально і всебічно члени вченої ради обговорювали питання про спеціальності і спеціалізації на історичному факультеті.

Кафедра історії СРСР висловила думку про збереження і розвиток спеціалізації по історії СРСР і історії Української РСР. На кафедрі працюють 8 кандидатів історичних наук, із них 6 доцентів. Всі члени кафедри комуністи. Це говорить про те, що кафедра зможе забезпечити висококваліфіковане читання загальних курсів і спецкурсів. Фундаментальний кабінет історії СРСР (два лаборанти цього кабінету закінчили аспірантуру), наукова бібліотека з цінними рідкісними фондами — достатня учбова база для успішного

заняття по спеціалізації історії СРСР і УРСР.

На факультеті існує традиція готувати виробничу практику студентів у музеях і архівах Москви, Ленінграда, Києва, Одеси.

Члени кафедри загальної історії висловивши думку про необхідність розвитку і укріплення спеціалізації по давній історії, історії середніх віків, новій історії.

Та обставина, що тепер виділений чіткий профіль факультету — підготовка викладачів історії середньої школи, ставить перед нами нові завдання. Слід продумати і розв'язати питання про збільшення часу на проведення педпрактики, потрібно установити тісний і постійний зв'язок з школою.

При читанні лекційних курсів, проведенні семінарських занять потрібно особливу увагу приділити методиці викладання; потрібно більше озброювати студентів методичними прийомами і навиками, так необхідними їм в педагогічній роботі в школі.

Для успішного розв'язання нових учбових завдань потрібно підняти рівень наукової роботи факультету, практикувати проведення пленумів кафедр по актуальних і суміжних проблемах науки, забезпечити регулярний випуск вчених записок факультету, перший том яких після 7-літньої перерви вийде в цьому році.

Великі завдання стоять перед науковими працівниками-істориками. Справа честі кожного — успішно їх виконувати.

Більше уваги заочній освіті

З виступу проректора по заочному відділу П. А. НЕКРАСОВА

Заочний відділ посідає значне місце в університеті. На гуманітарних факультетах, наприклад, на заочному відділі навчається на 227 осіб більше, ніж на стаціонарі. Значно піднято рівень успішності. Особливо це стосується гуманітарних факультетів.

Роль заочного відділу підвищується в зв'язку з тим, що все більше і більше до нас звертається людей з виробництва. В той же час в роботі заочного відділу є багато недоліків. Велике значення мають контрольні роботи, але відношення до них з боку викладачів і кафедр формальне. Відсутні методичні вка-

зівки до робіт. Теми дуже широкі (наприклад, «Основні риси марксистського філософського матеріалізму»). Додані до цих тем плани надто великі. Але кафедри не цікавляться цим або вирішують ці питання формально. Невідомо хто буде рецензувати роботи з ряду спеціальностей (орг. хімії, дарвінізму, гідрогеології). Викладачі замість аргументованих рецензій обмежуються, звичайно, словами: «Ваша робота задовільна». Систематично зриваються консультації. Необхідно вимагати від кафедр приділяти більше уваги і сумлінного відношення до роботи на заочному відділі, обговорювати лекції, рецензії, учбові посібники тощо.

НАУКОВА ГУРТКОВА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Партія і уряд нашої країни, постійно піклуючись про розвиток науки, приділяють величезну увагу підготовці і вихованню молодих спеціалістів.

Тільки в нашій країні наука одержала своє справжнє визнання — служити народу, полегшувати і робити все більш продуктивною працю людини в усіх галузях народного господарства. Радянській країні необхідні кадри, озброєні марксистським діалектичним методом, передовою наукою, кадри, що володіють методами науково-експериментальної роботи.

У своїй повсякденній роботі кожний спеціаліст повинен розв'язувати наукові питання безпосередньо на виробництві. Тому вже у вузі студенти-майбутні спеціалісти повинні одержати навички науково-дослідницької експериментальної роботи.

В справі підготовки молодих кадрів важливу роль відіграє наукове студентське товариство.

Робота НСТ нашого університету проводилась, головним чином, по лінії виконання експериментальних робіт, а також шляхом організації дискусій, конференцій, доповідей на засіданнях наукових гуртків, в школах і колгоспах, шляхом проведення оглядів, екскурсій, підготовки наукових студентських робіт до видання.

НСТ університету в 1953/54 навчальному році провело 7 засідань, деякі з них — разом з представниками партбюро факультетів і університету.

Наукове студентське товариство університету складається з 7 секцій

по факультетах. На кожному факультеті є керівник і рада НСТ. Рада НСТ факультету об'єднує роботу всіх гуртків даного факультету.

Наукові студентські гуртки організовані за принципом добровільності з широкою участю студентів.

В університеті працювало 63 наукових студентських гуртки, в яких брало участь більше як 1200 студентів. На проведених 590 засіданнях гуртків було прослухано і обговорено 639 доповідей (в тому числі 16 соціально-економічних гуртків провели 169 засідань, прослухали і обговорили 174 доповіді, з участю 374 студентів).

Студенти в багатьох гуртках успішно проводили експериментальну роботу.

Добре працювали гуртки на біологічному і філологічному факультетах; виділяються гуртки, керовані проф. Р. Й. Файтельбергом, проф. А. І. Воробйовим, проф. В. П. Тульчинською, доц. П. І. Єгоровим, доц. П. І. Збандуто та інші.

На геолого-географічному факультеті краще за інші працювали гуртки, керовані проф. Е. А. Галоновим і доц. Т. П. Федорченко.

З соціально-економічних гуртків слід відзначити роботу гуртків, якими керують доц. П. М. Єфремов, доц. Я. М. Штеренштейн, доц. Д. С. Бельфор, доц. А. А. Мойсєєв і доц. Перлов.

Фізико-математичний факультет є одним з найбільших в нашому університеті, він має 7 кафедр, там працює лауреат Сталінської премії

проф. Є. А. Кирилов, член-кореспондент Академії наук УРСР проф. В. П. Цесевич, проф. К. М. Савченко. При факультеті є прекрасні бази для наукової роботи студентів — інститут фізики і астрономічна обсерваторія. Але наукові студентські гуртки на цьому факультеті працюють погано, наукових студентських робіт подано до друку лише дві (виконані при кафедрі математичного аналізу під керівництвом доц. Г. М. Міракуяна).

В університеті з кожним роком збільшується кількість оригінальних студентських робіт. Наукові роботи високо оцінюються на університетських і міських оглядах.

Так, в 1952 році на університетському і міських оглядах були відзначені грошовими преміями і грамотами університету, обкомом комсомолу і Міністерства 19 студентських наукових робіт, в 1953 році — 37, а в 1954 р. — 83 роботи.

В останньому році на міський огляд представлено 47 наукових студентських робіт (біофак — 17, філфак — 13, істафак — 4, фізфак — 4).

В квітні 1954 р. відбулась наукова студентська конференція, присвячена 300-річчю возз'єднання України з Росією, на засіданнях якої було заслухано 46 доповідей.

На сесіях цієї наукової студентської сесії виступили з доповідями також студенти Кишинівського університету.

11 березня 1954 року на біологічному факультеті було проведено об'єднане засідання гуртків, на якому була прочитана доповідь про життя і діяльність видатного географа, колишнього професора Одеського університету Г. І. Танфільєва. На засіданні були присутні 250 студентів.

Величезне значення в справі поліпшення наукової роботи студентів має публікація кращих праць в спеціальній збірці студентських робіт, що видається нашим університетом. Остання з них вийшла з друку в 1950 році. Намічено видати чергову збірку в 1954 році, присвячену святкуванню 300-річчя возз'єднання України з Росією. Зібрано 30 студентських наукових робіт (біофак — 13, філфак — 3, юридичний — 3, історичний — 6, фізфак — 2, хімфак — 1 і геолого-географічний — 2).

Серед представлених робіт є такі, в яких докладно розповідається про дружбу російського і українського народів, боротьбу проти українського буржуазного націоналізму; ряд робіт має практичне значення, вони пов'язані з рішеннями вересневого і лютого-березневого Пленумів КПРС; є також самостійні теоретичні дослідження.

Слід відзначити, що серед робіт для наукового студентського збірника є дослідження, виконані студентами з країн народної демократії.

Але слід відзначити, що для студентського збірника мало представлено наукових робіт кафедрами суспільних наук. Тільки по одній роботі представили кафедри основ марксизму-ленінізму і політекономії, жодної роботи не представила кафедра філософії.

Ряд творчих робіт студентів-філологів було надруковано в газеті «За наукові кадри», тут же були вміщені короткі виклади змісту наукових робіт студентів Пашкова М., Греня А., Зініч В. і інших.

Випускники Одеського університету, відмінники навчання і активні учасники наукової студентської гурткової роботи, рекомендовані в аспірантуру або залишені для роботи

при університеті. Активні учасники гурткової роботи — студенти біологічного факультету працювали з юннатами в школах і піонерських таборах.

Важливе значення для поліпшення і цілеспрямованості наукової роботи студентів має зв'язок з колгоспами, радгоспами і промисловими підприємствами.

Студентка філологічного факультету С. Пилипунова в підшефному колгоспі ім. В. І. Леніна прочитала лекцію «Тема праці в романі Г. Ніколаєвої «Жива», на якій були присутні 150 колгоспників.

В школі підшефного колгоспу ім. В. І. Леніна для комсомольців і молоді села студент геолого-географічного факультету П. Осипович прочитав лекцію на тему «Моральне обличчя радянської молоді».

Гуртки — одна з форм виховної роботи, тому необхідно домогтись їх регулярної діяльності на всіх факультетах. Необхідно більше пов'язувати тематику доповідей і наукових робіт студентів з запитами виробництва у відповідності з рішеннями XIX з'їзду КПРС, вересневого і лютого-березневого Пленумів ЦК КПРС. Треба домогтись того, щоб кожний викладач університету на протязі навчального року своїм керівництвом забезпечив виконання хоч би однієї студентської наукової роботи.

В газеті «За наукові кадри» в статті «Про наукову роботу студентів» піддано справедливій критиці роботу окремих рад НСТ факультетів. Недоліки, вказані в статті, треба врахувати і виправити в наступній роботі.

1865 До 90-річчя ОДЕСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ 1955

МИКОЛА ОЛЕКСІЙОВИЧ УМОВ

Умов—широко відомий за межами нашої Батьківщини видатний вітчизняний фізик. Микола Олексійович Умов 22 роки свого життя присвятив науковій і викладацькій роботі в Одеському університеті, втілюючи собою нерозривне творче єднання передової російської і української наукової думки.

Вихованець Московського університету, учень всевітнього фізика А. Г. Столетова, на кафедрі математичної фізики в Одеському університеті М. О. Умов прийшов 24-річним юнаком.

Вже перші лекції-нарис з питань теорії світла, читані ним в січні 1872 року, викликали своїм змістом, науковою значимістю і формою викладу загальне захоплення не тільки у студентів, але і у таких видатних вчених, як славетні М. І. Сеченов та О. О. Ковалевський, які чули на своєму віку чимало лекцій найбільш талановитих і обдарованих російських та іноземних вчених. Швидко завоювавши серед студентів і вчених нашого університету широку популярність і повагу М. О. Умов у період праці в Одеському університеті розгорнув бурхливу наукову і педагогічну діяльність, яка дає підстави вважати цей період його життя і науково-педагогічної творчості найбільш плодотворним і успішним.

Вихованим на передових педагогічних ідеях К. Д. Ушинського і М. І. Пирогова, щиро відданим революційно-демократичним ідеям, М. Г. Чернишевського і М. О. Добролюбова, тісно зв'язаний не тільки узами особистої дружби, але й творчими поглядами і настроями з кращими силами російської науки—М. О. Умов в Одесі опублікував значну кількість цінних наукових творів, в яких сміливо і гостро принципово відстоював і розвивав матеріалістичний напрям у природознавстві, завдаючи ударів реакційним поглядам в науці.

З багаточисленних творів цього періоду, присвячених проблемам фізики і математики, найбільшої уваги заслуговують такі, як «Рівняння руху енергії в тілах», «Теорія простих середовищ», «Теорія взаємодії на віддаленні кінцевих» та інш., надруковані в своїй більшості в «Записках» Одеського університету. В роботі «Рівняння руху енергії в тілах», яка в 1874 р. була блискуче захищена ним як докторська дисертація, Умов вперше в історії світової науки висунув ідею руху енергії і в зв'язку з цим ввів поняття про щільність і швидкість руху енергії, відкрив «закон Умова», а також дав уявлення про просторово-часову безперервність енергії. В ряді інших робіт М. О. Умов на цілком послідовній матеріалістичній основі досконало висвітлює і обґрунтовує проблему руху і розподілу енергії в середовищі, а також дав відповідь на інші важливі питання руху енергії. Ідеї Умова підняли вчення про збереження і перетворення енергії на новий, більш високій етапі і в подальші роки знайшли свій розвиток і застосування не тільки в дослідженнях вітчизняних вчених, але і в працях відомих західноєвропейських вчених, таких, як Герц, Г. Гельмгольц, О. Лодж, Д. Томсон.

Цінним, невід'ємним вкладом в науку з'явилась дослідження Умовим явищ гідродифузії, які він провів з допомогою цілого ряду винайдених ним спеціальних приладів.

Учні Умова, його сучасники, та всі ті, кому доводилося чути його як лектора, сходяться на думці, що його виступи характеризуються виключно вмілим поєднанням ясності і простоти.

Будучи за своїм світоглядом представником стихійного природни-

чо-наукового матеріалізму, М. О. Умов був ворогом мракобісся і пошвищності і, в протидію ідеалістам всіх мастей, у своїх лекціях та наукових працях постійно підкреслював матеріальну єдність світу, говорив, що всі елементи існуючої природи нерозривно зв'язані між собою, знаходяться у постійній взаємодії і безперервному русі.

Спіраючись на періодичний закон Д. І. Менделєєва, Умов сміливо відкидав прийняті в той час погляди на атоми, як на неподільні частки, розуміючи їх, як ідеалістичну, реакційну перепону людству на його шляху до пізнання природи, її явищ. Вказував, що закони природи існують об'єктивно, в самій дійсності, незалежно від волі і світогляду людей. Тому не дивно, що гурьом з теорією він надавав великого значення науковому досвіду, експерименту, як одному з важелів все більшого і більшого пізнання природи.

Виходячи з цього, М. О. Умов вперше організував в Одеському університеті лабораторію для практичних занять студентів по фізиці і свої найбільш відповідальні лекції супроводжував старанно продуманими і підготовленими фізичними дослідами, в які постійно вкладав багато творчої вдумки і своїх знань.

Як на характерну особливість творчого методу Умова слід вказати на постійне застосування ним як у лекціях, доповідях, так і в наукових роботах історичного методу вивчення явищ. Завдяки цьому його роботи завжди виходили за вузькі рамки спеціальних проблем, охоплювали галузі суміжних наук і були підпорядковані ідеї постійного взаємозв'язку науки з практикою. При цьому М. О. Умов підкреслював, що наукові теорії не являють собою раз і назавжди встановлені істини, а вони рухомі, їх треба переглядати на базі нових досягнень пізнавальної діяльності людини.

Слід відзначити, що уже в період перебування в Одеському університеті, завдяки до великих відкриттів фізики кінця XIX і початку XX сторіч, Умов не тільки бачив механістичну, метафізичну обмеженість старої, ньютонівської фізики, але й піддав гострій критиці її вчення про сили. Умов виступав не як учень західноєвропейських шкіл, а як продовжувач сміливих традицій Ломоносова, Лобачевського, Столетова, які одними з перших вказували на помилковість ньютонівських тверджень в цих питаннях.

Своєю критикою ньютонівських положень про силу, масу, простір і час, які використовувались російськими та іноземними реакціонерами та ідеалістами для обґрунтування релігійного світогляду і боротьби з матеріалізмом, Умов завдавав міцних ударів і в тлумаченні понять сили, наближаючись до Ф. Енгельса.

Щодо громадсько-політичних поглядів і громадсько-політичної діяльності М. О. Умова треба зазначити, що він ще з юних гімназичних років гостро відчував кричачу соціальну несправедливість самодержавного ладу і сміливо протестував проти жорстокого гніту і утисків царату.

В студентські роки Умов виступав з лекціями серед робітників, організував у селі рукавичну артіль на зразок швацьких майстерень Віри Павлівни з відомого роману Чернишевського. Взагалі, слід вказати, що на протязі всього свого життя він завжди стояв за покращання добробуту трудящих, за розповсюдження освіти і технічних знань серед широких верств народу.

В Одесі Умов проводить активну наукову і громадську діяльність серед населення міста, очолює то-

варисто допомоги в'язням, виступає за надання широкої допомоги дітям-безпритульним і т. д.

Зайнявши досить високе становище на ниві науки, Умов ніколи не схилився перед реакційним університетським начальством і реакційною професурою і сміливо виступав проти застою, казенщини в науці, проти всілякого придушення живої, творчої думки, за демократизацію науки, на захист свободи і прав студентства.

Принципова поведінка Умова і його друзів-професорів Одеського університету І. М. Сеченова, І. І. Мечникова, Постникова, О. О. Ковалевського, Преображенського на протязі багатьох років завдавала чимало клопотів університетському начальству.

Одеський університет Умов покинув пізніше за всіх своїх друзів—у 1893 році, коли підступні інтриги реакційного начальства стали йому нестерпними і коли з'явилась можливість перейти в Московський університет завідувачим кафедрою фізики.

Московський період життя і діяльності М. О. Умова охоплював 1893—1911 рр. В цей період М. О. Умов своїми роботами вніс великий вклад в експериментальне і теоретичне обґрунтування матеріалістичної електромагнітної теорії, завдавши в цій важливій галузі сучасної фізики нищючого удару ідеалістичним тлумаченням.

До нестї передових снів вітчизняної науки слід віднести те, що в своїх шуканнях, в своїй боротьбі з силами регресії в науці М. О. Умов не був одиноким. Його сміливі думки, його положення знаходили підтримку і завершення в працях Попова, Столетова, Лебедева та інших.

Торкаючись громадсько-політичної діяльності Умова в московський період, слід підкреслити, що він високо тримав прапор свободи і разом з Сеченовим, Тимирязевим, Столетовим приймав діяльну участь в революційних, студентських організаціях, які виступали проти свавілля царських властей.

Ленінська «Іскра» достойно оцінила волелюбну діяльність Умова і Тимирязєва проти реакціонерів і царських сатрапів від науки і на своїх сторінках в 1901 році схвалювала і вітала їх благородні виступи.

В 1911 році, в знак протесту проти реакційних дій царського міністра освіти Кассо, М. О. Умов одним із перших прогресивно настроєних професорів покинув Московський університет.

М. О. Умов завжди був на висоті найновіших досягнень сучасної йому науки і техніки і вміло, цілком оригінально і неочікувано для своїх супротивників використовував нові відкриття для боротьби з ідеалістичними концепціями в фізиці. Насамперед це стосується відкриття в галузі радіоактивних явищ, природи катодних променів, теорії відносності і т. д.

Полум'яний патріот, невтомний вчений-новатор, справжній демократ і борець за прогрес науки, за її народність і демократичність М. О. Умов помер в 1915 році, залишивши по собі світлу пам'ять в серцях всіх людей, кому близькі і рідні ідеї соціальної справедливості, ідеї миру і торжества людини над силами темряви і експлуатації.

Наукова спадщина Умова—більше ніж 160 наукових робіт—ввійшла в золотий фонд радянської науки і поставлена на службу будівництву комунізму.

Вчений секретар наукової бібліотеки ОДУ ім. Мечникова
М. ІЛЕНКОВ.

ПРОФЕСОР—КОМУНІСТ Є. М. ЩЕПКІН

Професор Є. М. Щепкін—своєрідна і цікава фігура, характерна для революційної епохи 1905—1920 років, коли передова інтелігенція перероджувалась духовно, примикала до великого пролетарського руху і, порвавши з усім минулим, прониклась ідеями комунізму і з ентузіазмом включалась в побудову нового соціалістичного життя.

Щепкін народився в Москві 13 травня 1860 р. Він був внуком відомого артиста Михайла Семеновича Щепкіна, вихідця із кріпосного селянства. Після одержання середньої освіти Є. М. Щепкін вступив до Московського університету на історико-філологічний факультет, який закінчив у 1883 р., і був залишений при університеті для підготовки до професорської діяльності по кафедрі загальної історії. Не будучи матеріально забезпеченим, він, поряд з своїми заняттями, працював учителем історії в одному із московських середніх навчальних закладів.

В 1891 р. він здав екзамен на посаду магістра загальної історії і з 1892 р. був прийнятий в доценти Московського університету на кафедру загальної історії.

З 1893 р. до 1897 р. Щепкін був у закордонній командировці з науковою метою. Працюючи в архівах і бібліотеках Відня, Берліна, Копенгагена, він зібрав великі матеріали по дипломатичній історії, історії Лжедмитрія I і інші матеріали, в результаті чого з'явився ряд його наукових праць. Магістерська дисертація «Російсько-австрійський союз під час Семирічної війни 1746—1758 рр.» є головною його працею з російсько-європейської і військової історії.

З 1898 р. Є. М. Щепкін почав працювати в Одесі в університеті на посаді екстраординарного професора по кафедрі загальної історії.

Сам Щепкін в своєму автобіографічному нарисі відмічає, що в 90 роках він був цілком захоплений науковими інтересами і не приймав участі в громадському житті. І тільки в Одесі він прийняв активну участь в ньому з початком революційного руху. З осені 1905 р. він ввійшов до складу професорської комісії, що управляла автономним університетом.

В революційні дні 1905 р. Щепкін активно включився в бурхливі політичні події. За спогадами його товаришів, наукових працівників м. Одеси, Щепкін виступав на студентських сходках, на мітингах, вів агітацію проти реакційної і погромницької політики уряду, виголошував гарячі, гнівні промови, які запаливали аудиторію, кликали до боротьби, до протесту. В ці дні він проявив себе як активний борець, сміливий і відповідний не тільки словом, а й ділом. Один із наукових працівників Одеси розповідав випадок, коли в дні революції 1905 р. у дружині самооборони, організованій студентством, не було зброї. Щепкін доставив декілька ящиків зі зброєю під виглядом цінних матеріалів, що направлялися в університет. Зброя ця була ним вивезена з квартири одного партійного товариша.

Така діяльність створила йому популярність в одеських політичних колах, і він був висунутий депутатом в І Державну Думу. В зв'язку з його роботою в Думі, він був звільнений з університету за існуючим положенням. Тоді Щепкін цілком переходить до політичної діяльності.

В І Державній Думі він проявив себе як непримирений ворог царизму, як видатний оратор сміливих виступів проти уряду Миколи II, що проводив погромницьку політику в Одесі. За підписання Выборзької відозви Щепкін був відданий під суд і засуджений до декількох місяців тюрми. Вийшовши із тюрми, він порвав всі стосунки з партією кадетів. Після цих подій до лютого революції 1917 р. Є. М. Щепкін не мав права викладати в університеті. Він читав курси з загальної історії, політекономії та ін. на одеських Вищих жіночих курсах, в приватних

учбових закладах, де користувався великим заслуженим успіхом у слухачів, дякуючи своїй ерудиції, допечності, живій, образній мові.

Остаточно визначив своє політичне обличчя Щепкін після Великої Жовтневої соціалістичної революції 1917 р., коли він цілком перейшов до партії більшовиків.

В 1918 р., після захоплення Одеси австро-німецькими військами, Щепкін евакуювався разом з більшовиками і на протязі 3-х місяців їздив по країні, агітуючи за радянську владу. На 60-му році життя Щепкін вступив до Комуністичної партії—в 1918 р. в Одесу, він приступив до читання лекцій в університеті.

З квітня до серпня 1919 р., в період радянської влади в Одесі, Щепкін очолює Комісаріат народної освіти. Його товариші по роботі в ті дні відмічають, що він віддавав все своє неподільно революції. Він приймає участь у різних методичних комісіях по розробці програм, учбових планів, по перебудові шкіл, реконструкції вузів, по утворенню робфаків.

В той же час він виступав з політичними промовами на мітингах, зборах, керував редакційною роботою «Вестника наробраза» і «Записок ВУЗ», приймав участь в засіданнях виконкому, працював у президії утвореного профспілкового союзу робітників освіти. Товариші по роботі дивувались його енергії і його працездатності в такий похилий вік.

Безсумнівно, його підтримувало непереморне революційне піднесення. В серпні 1919 р. Щепкін не встиг вихіати з Одеси, коли вона була захоплена білогвардійцями. Він був схоплений на вулиці як більшовицький комісар і посаджений в тюрму. На протязі п'ятимісячного перебування в тюрмі він неодноразово підлягав загрози розстрілу, і тільки дякуючи швидкому приходові Радянської Армії Щепкін вийшов на свободу. З лютого 1920 р. після повернення його очолював відділ вузів при Комісаріаті народної освіти і з тією ж енергією працював над реконструкцією вищої школи. Велику увагу він приділяв організації робфаків, прилаючи їм значення «фундаменту нової соціалістичної вищої школи».

Друзі Щепкіна в своїх згадках розповідають про нього, як про людину безкорисну, малозабезпечену, але завжди готову поділитися тим малим, що мав він сам. Згадують про один випадок, коли професор в дні революції 1905 р. підібрав радянолюбного юнака і коли потім цей юнак-революціонер потрапив в тюрму, то Щепкін підтримав його матеріально. Він ніколи не допускав думки, щоб робити вигоди з свого положення, і переживав всі труднощі перших днів існування радянської влади, як і інші громадяни міста. Смерть його була несподіваною для його товаришів і друзів, тому що він працював до останнього дня свого життя.

Помер Є. Н. Щепкін 12 листопада 1920 р. На схилі років він зійшов своє політичне місце в суспільстві, і, знайшовши його, з усією енергією своєї діяльної натури цілком видався боротьбі за здійснення ідей побудови соціалістичного суспільства. В «Декларації Комісаріата вищих учбових закладів Ради Новоросійського університету» в березні 1920 р. він гаряче закликав професорів і молодших викладачів остаточно порвати зв'язки з усіма ганебними організаціями. Нехай ці професори і молодші викладачі раз і назавжди зв'яжуть майбутнє теоретичної науки і вищих учбових закладів країни, а це означає і свою долю, з долею робітничого класу і трудячого селянства. Цей заклик відтворює лінійно поведінку самого Є. М. Щепкіна—першого професора-комуніста в Одесі.

Я. С. ЖАКУЛІНА, бібліограф наукової бібліотеки.

В НАУКОВІЙ БІБЛІОТЕЦІ

Колектив нашої наукової бібліотеки в ознаменування 90-річчя існування університету готує до друку систематизований бібліографічний покажчик наукових праць, статей, виступів професорів та викладачів Одеського університету за період 1865—1919 рр., які були вміщені в

«Записках» університету та інших університетських виданнях. Новий покажчик з'явиться цінним посібником з історії нашого університету, а також буде широко використовуватись в організації учбового і наукового процесу в університеті. Крім того, працівники бібліотеки розроб-

ляють матеріали обласного архіву та спеціальне зібрання біо-бібліографічних даних з метою написання нарисів і статей про учених Одеського університету. Вже розпочатий підбір матеріалів, ілюстрацій та експонатів для великої художньо-ілюстрованої виставки

Науковий гурток гідробіології в першому семестрі

В зв'язку з тим, що питання освоєння Арктики притягають зараз увагу всієї наукової громадськості, у план робіт гуртка на перший семестр введений цикл доповідей, присвячених Арктиці—історії її вивчення, особливостям умов існування фауни і флори, специфіці її тваринного і рослинного світу. Особливим інтересом відзначаються доповіді, які розповідають про історію освоєння Центрального Полярного басейну, починаючи від легендарного дрейфу на кораблі «Фрам» і закінчуючи видатними роботами радянських дослідників на дрейфуючих кригах і криголамних пароплавах.

Поряд з теоретичними доповідями студенти ведуть самостійну дослідну роботу з різних питань біології моря і прісних вод (студент III курсу Касиба працює над вивченням

деяких питань фізіології риб, група студентів IV курсу—Кармишева, Сорочинська і Радецька—над вивченням сезонної зміни планктону Одеської затоки, студентка Козик досліджує проблему годування скумбрії і інші).

Про деякі результати самостійних робіт буде повідомлено в другому семестрі.

Студенти гуртка оволодівають методами дослідної роботи, вчать працювати над книгою, над багаточисленними літературними джерелами, оволодівають майстерністю викладання складного спеціального матеріалу.

Успіхи їх безсумнівні. За післявоєнні роки опубліковано і здано до друку 5 студентських робіт.

Керівник гуртка доцент
А. О. БУЯНОВСЬКА.

Мимо цього проходити не можна

В свідомості окремих радянських громадян ще живуть ганебні пережитки капіталістичного суспільства. Рідко, але можна побачити алкоголіка, злодія, «святошу».

Однією з таких, на жаль, ще не музейних фігур, є хуліган.

Хуліганство межує з бандитизмом і часом переростає в нього. Ось чому необхідно, щоб комсомольські організації повели рішучу боротьбу з проявами хуліганства.

Комсомольці не можуть проходити мимо фактів неправильної поведінки молоді на виробництві, дома, в кіно-театрі, в трамваї. Кожний, хто нечесно відноситься до своїх обов'язків на виробництві, хто негідно поводить себе в особистому житті, хто хуліганить на вулиці, повинен знати, що він буде держати відповідь перед товаришами, що він зустріне осуд громадськості.

21 жовтня комсомольці другого курсу геолого-географічного факультету Харитон Сменгаль, Євген Котеловець, Анатолій Нещименко, Василь Герасименко, Олександр Олійник, Борис Лютаєв і Михайло Михайленко гуляли на Приморському бульварі. Пізно ввечері на бульварі появилася весела компанія. Три юнаки в насунутих на брови кепі і котелливо закинутих шарфах займали прохажих, приставали до дівчат.

Євген Котеловець ввічливо попросив урезонити молодчиків. У відповідь на це блиснув ніж. Схвативши хулігана за руку, Котеловець відвів її в сторону. Не прийнявши до уваги поради комсомольця, компанія пішла далі. Один з групи, підбадьорений приятелями, почав приставати до дівчини, яка сиділа на лаві. Коли за неї заступився курсант середнього мореходного училища тов. Думульський, злочинці нанесли йому глибоку рану ножем.

Комсомольці, що поспішили на допомогу, відібрали у бандитів ножі і відвели їх у відділення міліції. Одному з них вдалося втекти.

Що ж це за люди з ножами в руках? Юрій Гринкевич—молода людина без будь-яких занять, декілька раз затримувалася за хуліганські поступки. Михайло Єфименко—особа, яка не має документів, ніде не працює, недавно цей «человек залетний» прийшов із Первомайська. Зараз ними займаються слідчі органи.

Дехто може сказати скептично: «Велика справа, сім чоловік задержали двоє».

Велика справа. Не пройти поспішно мимо хуліганських дій, втягнув-

ши голову в плечі, а зупинити їх дії. Не тікати від порочних фактів, які трапляються у нашому житті, а викорчувувати їх.

Інколи на наші вечори відпочинку вриваються непрохані гості, п'яні і збуджені, в традиційних кепі,—руки в кишені. Задівають дівчат, заважають танцюючим, дихають горлічаним перегаром.

І хіба не трапляється випадків, що комсомольці мовчки «споглядають»? Окремі особи навіть бравірують знайомством з такими «джельтменами»: «Пропусти на вечір Жорика чи Костика».

Пам'ятаю, як одного разу, ми, організуючи вечір, дзвонили в відділ міліції з проханням прислати чергових.

— Скільки у вас буде на вечорі чоловіків-комсомольців?

— Чоловік двісті, якщо не більше. Невже 200 чоловіків не зможуть приборкати групу хуліганів. Нам стало соромно. З позицією невтручання слід кінчати.

Давно слід вказати «приятелям» Жориків чи Костиків, щоб вони показали останнім дорогу до верстату чи парті, зайнятися серйозною виховною роботою в установі, де працюють чи вчать молодчики в кепі.

Приклад геологів повинен бути підтриманий.

Комітет комсомолу об'явив подяку студентам, які затримали хуліганів, відзначивши їх сміливість, рішучість.

Шефський сектор комітету комсомолу повинен приділити особливу увагу виховній роботі в школах і на підприємствах. Адже не тайна, що крім людей без певних занять хуліганять і окремі учні, і представники робітничої молоді.

На окремих підприємствах виховна робота проводиться на низькому рівні, на невисокому рівні вона і в деяких комсомольських організаціях, шкіл, вузів.

Знають, наприклад, комсомольці історичного факультету, що окремі учні 105 школи, над якою вони беруть шефство, затримувалися органами міліції? Цікавилися вони, чому, з якої причини затримувалися учні?

Потрібно кінчати з позицією невтручання. П'яниця, що пристає до перехожих, спекулянт біля кінотеатру ввечері, хуліган з ножем в руках—ось фігури, що кидають тін на прекрасне обличчя міста-героя! Обов'язок комсомольця—боротися з ними!

ЩОДЕННИК МИСТЕЦТВА

ТЕАТР ВЕЛИКИХ ТРАДИЦІЙ

До 130-річчя з дня заснування Малого театру (1924—1954)

27 жовтня 1924 року відкрився Московський Малий театр.

З самого початку свого заснування Малий театр був зв'язаний з кращими людьми Росії того часу—Пушкіним, Гоголем, Грибоедовим, Герценом, Бєлінським, Чернишевським і багатьма іншими видатними діячами російської культури.

Основоположники російського сценічного реалізму були геніальні артисти М. С. Щепкін і П. С. Мочалов.

П. С. Мочалов був сином кріпосного артиста. Бєлінський писав, що голос Мочалова—це дивний інструмент, на якому артист по бажанню брав всі ноти «человеческих чувствований и ощущений».

«О, який могутній, який страшний художник. Для генія Мочалова нема меж...»—викукував Бєлінський. Він дев'ять разів дивився Мочалова в Гамлеті.

Вся творча діяльність Мочалова проникнута протестом проти соціальної несправедливості, жорстокості і лицемірства.

М. С. Щепкін також був сином кріпака. Ще хлопчиком він приймав участь у виставах, які влаштовувалися для розваги хазяїв і їх гостей. Потім М. С. Щепкін став артистом міського театру. Але тільки в 1821 році поклонники його таланту викупили великого артиста з неволі.

В 1823 р. він вступає в трупу Малого театру і грає в ньому на протязі сорока років.

Щепкін говорив: «Театр для артиста—храм. Твоє життя, твоя честь—все належить безповоротно сцені, який ти віддав себ...» М. С. Щепкін перший приніс на нашу сцену природність, простоту і правдивість. Йдучи по шляху, вказаному арти-

стом, російський театр завоював світову славу.

Вершини своєї виконавчої майстерності М. С. Щепкін досяг у виставах російської класичної драматургії, в ролях Фамусова і городничого. Ці п'єси назавжди залишилися в репертуарі Малого театру.

П'ятдесяті роки XIX сторіччя були ознаменовані приходом в Малий театр великого російського драматурга О. М. Островського.

О. М. Островський був ідейним натхненником національного театру. Його прагнення до створення народного російського театру зустрічало різку протидію з боку царських чиновників і театрального начальства. Багато п'єс Островського були заборонені цензурою.

Москвичі стали називати театр «будинком Островського». Це почесне ім'я Малий театр зберіг і до наших днів.

Поступово Малий театр став для молоді другою школою. Театр учив її ненавидіти зло, насильство, жадність; він виховував в неї повагу до чесності, прагнення до справедливості, любов до Батьківщини.

Із сцени Малого театру по всій Росії розносилися передові ідеї.

Трагедія Лопе де Вега надовго була заборонена цензурою, тому, що вистава була перетворена в революційну демонстрацію. М. П. Ермолова—Лауренсія з таким піднесенням закликала селян до повстання проти гнобителів, що весь зал, аплодуючи, піднявся з місць.

Велика Жовтнева соціалістична революція дала Малому театрові всі можливості творити своє мистецтво для народу.

В залі глядача появились робітники і селяни—нові хазяї країни. Артисти Малого театру з радістю

несли свою майстерність народові—переможцям.

З особливою енергією працюють артисти Малого театру над радянською драматургією після Великої Жовтневої соціалістичної революції.

Малий театр зміг ставити п'єси Горького, які були до революції заборонені.

Демонстрацією дружби між Малим театром і народом був 50-річний ювілей сценічної діяльності М. П. Ермоловой, який відмічався в травні 1920 року. За ініціативою В. І. Леніна їй, першій із радянських артисток, було присвоєно почесне звання народної артистки республіки.

Знаменним роком в житті Малого театру був 1926 рік, коли була поставлена п'єса радянського драматурга К. О. Треняова «Любов Яровая».

Цією виставою Малий театр закріпився на нових шляхах.

В роки Великої Вітчизняної війни колектив Малого театру вів велику шефську роботу. Бригади артистів систематично виїжджали на фронт, виступали в госпиталях і т. д.

Репертуар Малого театру із року в рік поновлюється новими постановками—кращими п'єсами радянських драматургів.

В виставах Малого театру правдиво показана радянська людина, що бореться за перемогу комунізму.

Мистецтво Малого театру близьке і зрозуміле самим широким масам населення тому, що це мистецтво життєвої правди.

Радянський глядач любить свій театр за його діяльну участь в процвітанні радянської культури.

О. Л. ГРЕЧАНИЙ.

ПАМ'ЯТІ ВЕЛИКОЇ АРТИСТКИ

12 жовтня в Будинку вчених відбувся вечір, присвячений двадцятим роковинам з дня смерті Марії Костянтинівни Заньковецької.

З портрета, прикрашеного вінками живих квітів, дивилися вдумливе, проникливе обличчя безсмертної артистки. За столом сидять люди, які близько знали її, грали з нею в одних спектаклях. Образи, створені геніальною артисткою, довго житимуть в пам'яті тих, хто її бачив.

З доповіддю про творчий шлях Заньковецької виступив народний артист СРСР Василько. Він розповів про те, в яких тяжких умовах формувалася талант артистки. Це був час жорстокого соціального і національного гніту. Українська культура і театральне мистецтво переслідувались і заборонялись. Життя Марії Костянтинівни було подвигом. З театральних підмоств вона розповідала про гірку долю українського народу. Заньковецька ніколи не гнала за показовими ефектами, як іноземні артистки Сара Бернар і Елеонора Дузе, але у неї було те, що ми знемо перспективою ролі. Заньковецька показувала людину в розвитку, з великою чуйністю талановито розкриваючи підтекст твору. Образ нещасної, забитої жінки досягав у неї величезного узагальнення, де, як в краплі води, відбивався весь океан народного горя.

Кропивницький, Станіславський, Толстой, Чехов, Лисенко, Собінов, Чайковський та інші безсмертні сучасники Заньковецької давали їй грі саму високу оцінку, вдиховлялися нею, присвячували їй п'єси і музикальні твори. Із згадками про Марію Костянтинівну виступили заслужений артист УРСР Маяк, народна артистка УРСР Мациєвська і інші. Ціль їхня досягнута. Заньковецька, мов жива, стояла перед слухачами. Складалося враження, немов сидимо на її спектаклях.

На закінчення цього вечора відбувся концерт силами артистів театру ім. Жовтневої революції, які поставили сцену із п'єси Старицького «Талан». На вечорі виступали також артисти опери Сергієнко і Богатирська.

С. ІВАНІЦЬКА.

ЛЕОНІД ВІТАЛІЙОВИЧ СОБІНОВ

(До 20-річчя з дня смерті)

Серед імен російських артистів, що вписали славетні сторінки в історію вітчизняного музичного театру, видне місце належить Л. В. Собінову, А. В. Неждановій, Ф. І. Шаляпину. Хоч кожного з них характеризує певна акторська індивідуальність, проте їх мистецтво об'єднує єдиний творчий принцип—реалізм.

Народився Леонід Віталійович Собінов у 1872 р. в Ярославлі в незаможній родині. Після закінчення гімназії він вступив в Московський університет на юридичний факультет. Проте природна музичність, чудовий голос примусили Собінова займатися музичною освітою, тому він поєднує університетські студії з навчанням у філармонії (училищі).

В цей період життя Л. В. Собінова визначне місце займають гастролі українського театру корифеїв, в хорі якого Собінов брав участь. Його захоплює гра М. Заньковецької та М. Садовського. Можливо, що початок росту Собінова, як великого реаліста сцени, слід бачити в навчанні, сприйнятті основ реалістичної гри корифеїв українського театру.

В цей час Л. В. Собінов виступає в концертах і спектаклях училища (Арлекін в «Паяцах»). Закінчивши університет і училище, Леонід Віталійович продовжує навчатися мистецтву вокала у педагога Горчакової, і завдяки її клопотанням Собінову був даний дебют у Великому театрі. 24 квітня 1897 р. в опері «Демон» Л. В. Собінов з успіхом провів невелику за розміром, але складну в вокальному і сценічному відношенні, партію Сіндала. Так почалося професійне життя майбутнього великого артиста. Вже в перші сезони він з успіхом співає партію Баяна («Руслан і Людмила»), Володимира Ігоровича («Князь Ігор»), «Йонтека» («Галька»), герцога («Ріголетто») та багато інших. Але знайшов себе Леонід Віталійович в партії Ленського в опері Чайковського «Євгеній Онегін».

Спектакль від спектаклю він шліфує виконанням цієї ролі. На сцені перед глядачами повстав справжній пушкінський герой—натхненний поет, а не вусатий кавалер, яким грав Ленський Н. Фігнер.

Велике місце в діяльності Собіно-

ва грали закордонні гастрольні подорожі. Бурю захоплені викликає він виконанням провідних ролей в «Фра-Діволо», «Дон-Пасквале», «Травіаті», «Манон», «Фальстафі». Іноземні газети писали про «золотий голос» Собінова, передбачали йому велике майбутнє.

В Москві партнершою Собінова виступала А. В. Нежданова. Спектаклі з їх участю справляли незабутнє враження на слухачів. Особливо вдалася Собінову і Неждановій опера Бізе «Шукачі перлів». Не раз виступав Леонід Віталійович і разом з Шаляпіним.

Велика Жовтнева соціалістична революція принесла справжню свободу мистецтву, двері театрів широко відчинилися для трудящих. Л. В. Собінов, крім артистичної діяльності, виступає, як діяч в адміністративно-громадських справах. Він—директор Великого театру.

Талант Собінова загрив новими фарбами, він створює нові образи. В цей час Собінов багато гастролує. Під час гастролей у Києві він співає партію Ленського українською мовою.

Народно-справжньому опінів заслуги Собінова. В 1923 році вся держава урочисто відзначила 35-річчя артистичної діяльності артиста, його нагороджено орденом Червоного Прапора. Собінов видає своє мистецтво народові, гордий своєю соціалістичною батьківщиною.

Поховано Собінова на Новодевичому кладовищі в Москві, де над могилою великого артиста білосніжний лебідь похилив свою красиву величню, горду голову.

Газета «Известия» високо оцінила діяльність Собінова, назвавши його «величайшим художником оперної сцени, ізумительним мастаком вокала, гармонічески сочетавшего обаяние редкого по тембру голоса и исключительную природную музыкальность с величайшей культурой и сверхающей технической виртуозностью».

Пам'ять про Леоніда Віталійовича Собінова не згасне в серцях радянських людей.

О. ЮВСА, дипломант філфаку.

В. о. редактора М. В. ПАВЛЮК